

Kraków, 23 stycznia 2023 r.

Dr hab. Krzysztof Koźbiał, prof. UJ
Instytut Studiów Europejskich
Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

RECENZJA

**dorobku naukowego dr Marko Žejmo, ubiegającego się o stopień
doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych
w dyscyplinie nauki o polityce i administracji**

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych

Instytut Studiów
Europejskich

Niniejsza recenzja została przygotowana w związku z powołaniem mnie przez Radę Naukową dyscyplin: nauki o polityce i administracji, nauki o komunikacji społecznej oraz nauki o bezpieczeństwie Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu na recenzenta w komisji habilitacyjnej w ramach postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego Panu doktorowi Markowi Žejmie.

Zgodnie z obowiązującym *Prawem o szkolnictwie wyższym i nauce*¹ celem recenzji jest stwierdzenie czy Habilitant posiada w swoim dorobku osiągnięcie naukowe lub artystyczne, które stanowi znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny naukowej (art. 219, pkt 1, ust. 2), w tym przypadku chodzi o nauki o polityce i administracji. W tej konkretnej sytuacji ocenie będzie podlegała monografia naukowa przedstawiona do oceny przez Dr Marka Žejmę. Ocena będzie także dotyczyła tego, czy kandydat na doktora habilitowanego wykazuje się istotną aktywnością naukową lub artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej (art. 219, pkt 1, ust. 3).

ul. Władysława Reymonta 4
30-059 Kraków
tel. 12 663 29 88
12 663 29 80
12 663 29 70

¹ Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 3 marca 2022 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, „Dziennik Ustaw” 2022, poz. 574.

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

1. Informacje o kandydacie

Pan Marek Żejmo jest absolwentem Uniwersytetu Gdańskiego, gdzie ukończył studia magisterskie w 2002 r. (na podał na jakim kierunku). Tamże w 2007 r. uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce, nadany przez Radę Wydziału Nauk Społecznych. Podstawą tej decyzji była rozprawa zatytułowana „*Możliwości i bariery adaptacji oraz integracji Polaków w Szwajcarii*”. Promotorem pracy doktorskiej był prof. dr hab. Andrzej Chodubski. Dr Marek Żejmo ukończył również podyplomowe studia w zakresie pośrednictwa w obrocie nieruchomościami (2009) a także w zakresie mechanizmów funkcjonowania strefy euro i Unii Europejskiej (2013) na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie.

Działalność Habilitanta w jednostkach naukowych została zainaugurowana w 2008 roku gdy został adiunktem na Wydziale Administracji i Nauk o Polityce w Gdańskiej Wyższej Szkole Humanistycznej (do 2011 r.). W latach 2015-17 był profesorem wizytującym w Kaliningradzkim Instytucie Zarządzania a następnie (do dziś) w kaliningradzkiej filii Petersburskiego Państwowego Uniwersytetu Rolniczego z siedzibą w Polessku (obwód kaliningradzki). W obu jednostkach prowadził zajęcia dydaktyczne w języku rosyjskim. Był także profesorem wizytującym na Wydziale Nauk Humanistycznych Państwowego Uniwersytetu Technicznego w Kaliningradzie. Od 2017 r. dr Żejmo blisko współpracuje z Nordost-Institut afiliowanym przy uniwersytecie w Hamburgu. W ramach współpracy z tym Instytutem koordynował projekty związane z polityką regionalną i historyczną Olsztyna i Królewca.

Problematyka badawcza podejmowana przez Habilitanta zasadniczo – w przeważającej mierze - mieści się w ramach dyscypliny nauki o polityce i administracji, choć w pewnych zakresach (nie objętych jednak osiągnięciem naukowym przedstawionym do recenzji) niekoniecznie ma z tą dyscypliną związek, co może budzić pewne wątpliwości. Nie wchodzące w skład osiągnięcia publikacje książkowe mają przykładowo związek z historią, część z nich ma charakter popularnonaukowy.

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych

Instytut Studiów
Europejskich

ul. Władysława Reymonta 4
30-059 Kraków
tel. 12 663 29 88
12 663 29 80
12 663 29 70
www.europeistyka.uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Dominującym zainteresowaniem naukowym dr Żejmo są bezsprzecznie kontakty polsko-szwajcarskie oraz miejsce diaspory polskiej w Konfederacji. Tym też zagadnieniom zostało poświęcone osiągnięcie naukowej mające być podstawa ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego.

2. Przedstawione do oceny osiągnięcie naukowe

Habilitant jako osiągnięcie naukowe podlegające ocenie na podstawie art. 219, pkt. 1, ust. 2, podpunkt a ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce **wskazał monografię „Stosunki polsko-szwajcarskie. Przeszłość i terażniejszość”** opublikowaną w Poznaniu w 2021 roku przez Wydawnictwo FNCE. Liczy ona 572 strony. Wydawnictwo to znajduje się w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 Prawa o szkolnictwie wyższym. Praca jest drugim wydaniem publikacji, wcześniej ukazała się ona w innym wydawnictwie w 2016 roku.

Monografia składa się ze wstępu, 4 rozdziałów, zakończenia, bibliografii oraz wykazów tabel, wykresów i rysunków. Zasadniczo wg mojej oceny kompozycja całości jest uzasadniona podjętą tematyką rozważań, lecz jeśli chodzi o szczegóły jej poszczególne części (ich kolejność i zawartość) są mocno dyskusyjne, wręcz nieuzasadnione tematem. Moje wątpliwości pod tym względem wyrażam w dalszej części recenzji, przy omawianiu zawartości poszczególnych rozdziałów. Jest to opracowanie rozległe pod względem treści, uważam, że nadmiernie „rozciągnięte”, ponieważ Autor zawarł w monografii treści, dla których nie było tam miejsca. Innymi słowy, gdyby monografia była mniej obszerna byłoby to lepsze dla jej percepcji.

Głównym celem publikacji było wskazanie roli jaką w przeszłości i obecnie odgrywają w europejskiej przestrzeni stosunki między Rzeczpospolitą Polską a Konfederacją Szwajcarską. Powiązanie przeszłości z terażniejszością wynikała zapewne z tego, że Autor pragnął ukazać kontakty obu państw tworząc stosunkowo rozległą bazę

Wydział Studiów

Międzynarodowych

i Politycznych

Instytut Studiów

Europejskich

ul. Władysława Reymonta 4

30-059 Kraków

tel. 12 663 29 88

12 663 29 80

12 663 29 70

www.europeistyka.uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

historycznych związków jak i kontaktów społecznych. Jest to założenie słuszne, choć osobiście uważam, że dużo bardziej sensowne byłoby analizowanie kontaktów w okresie po zmianie ustrojowej w Polsce (przełom lat 80. i 90. XX wieku) i oparcie ich na skrótowym omówieniu okresu wcześniejszego. Autor nie określił początku, punktu wyjścia swojej analizy (co można zrozumieć), jednak nie określił także końca rozważań, co jest błędem metodologicznym i skutkuje określonymi problemami dotyczącymi w zasadzie wielu fragmentów monografii. Po wnikliwej lekturze domyślałam się, że końcem analizy podjętej przez M. Żejmę jest rok 2013, ale być może rok 2014, nie jestem jednak w stanie stwierdzić z jakiego powodu przyjął on taką cezurę czasową (czy przyjął?), ponieważ jej nigdzie nie uzasadnił. Dziwi to tym bardziej, że książka została wydana w 2021 roku, jest to jej drugie wydanie, w zasadzie niewiele różniące się od wydania pierwszego, z 2016 roku. Należałoby zatem oczekiwać, że kolejne wydanie zostanie uzupełnione chociażby o najnowsze dane. Jest to standard w każdej dyscyplinie naukowej, lecz nie został dotrzymany.

Temat publikacji oceniam jako nowatorski i potrzebny, wypełnia on lukę w polskim piśmiennictwie politologicznym dotyczącym relacji Polski ze Szwajcarią. Dotąd istniały publikacje odnoszące się do historii alpejskiego państwa (np. praca J. Wojtowicza, *Historia Szwajcarii*), polskiej emigracji w tym państwie (np. H. Florkowska-Frančić, *Struktura społeczna polskiej emigracji politycznej w Szwajcarii w latach sześćdziesiątych XIX wieku*, tejsze, *Między Lozanną, Fryburgiem i Vevey: z dziejów polskich organizacji w Szwajcarii w latach 1914-1917*) i wielu innych bardziej szczegółowych zagadnień (jak system polityczny czy edukacja). Żaden z badaczy/badaczek nie podjął jednak trudu kompleksowego spojrzenia na relacje polsko-szwajcarskie. Pod tym względem zamierzenie jest zatem szczególnie godne pochwały. Czy efekt był oczekiwany to rzecz jasna inna kwestia.

We wstępie do pracy znajdujemy określenie celu publikacji, hipotezę rozważań jak i pytania pomocnicze, które mają Autorowi umożliwić rozwiązanie przyjętego założenia badawczego. Mamy tam także do

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych

Instytut Studiów
Europejskich

ul. Władysława Reymonta 4
30-059 Kraków

tel. 12 663 29 88

12 663 29 80

12 663 29 70

www.europeistyka.uj.edu.pl

UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

czynienia z omówieniem bibliografii oraz określeniem jakimi metodami badawczymi się posługiwano.

Autor pracy powinien precyzyjnie określić cel swych działań, gdyż w autoreferacie jest on nieco inaczej sformułowany niż we wstępie książki, co jest zabiegiem nieco dziwnym i błędnym. We wstępie do monografii mowa jest o wskazaniu roli przeszłych i obecnych stosunków polsko-szwajcarskich w Europie, z kolei w autoreferacie Autor pisze o „*ukazaniu ról jakie wobec siebie pełnią Polska i Szwajcaria w różnych dziedzinach życia społecznego, gospodarczego oraz politycznego*” (s. 2). Nie jest to to samo. Wymagana byłaby zatem pod tym względem konsekwencja.

W hipotezie założono, że siła rozwoju relacji między Polską a Szwajcarią „*uzależniona jest od roli kulturowej jaką pełnią oba kraje w przestrzeni cywilizacyjnej Europy*” (strona 8 publikacji) a ich dywersyfikacja kulturowa stanowi element wzajemnego zainteresowania. Jednak w założeniach metodologicznych opisanych w autoreferacie wskazano na to, że „*mimo wyraźnych różnic w rozwoju gospodarczym powodujących funkcjonowanie różnic natury kulturowo-cywilizacyjnej, to obydwa państwa miały i mają nadal wzajemnie pozytywny wpływ na obopólny rozwój*” (s. 11). Także i pod tym względem wymagałbym konsekwencji, gdyż jej brak skłania do zadania pytania: jaka jest właściwie hipoteza przyjęta przez Habilitanta? Precyzja jest istotna w wyrażaniu myśli naukowych, na tym poziomie wręcz niezbędna.

Dr Żejmo sformułował 10 pytań badawczych, pomocniczych w rozwiązaniu problemu. Pytania te dotyczą zróżnicowanych kwestii: kulturowych (aż 4 z nich), a także politycznych i prawnych. Jedno z nich dotyczy roli szwajcarskiej neutralności w kształtowaniu stosunków z innymi państwami (w tym z Polską) jak i z Unią Europejską. Inne dotyczy różnic w organizacji systemów państwowych badanych państw. W mojej opinii nie jest ono tu konieczne, wręcz zbędne, ponieważ odnosi się do spraw zupełnie podstawowych, które w rozwiązaniu problemu badawczego nie mają większego znaczenia. Generalnie pozostałe pytania uważam za trafne, choć część z nich ma tendencje do powtarzania się. Być może lepszym rozwiązaniem byłoby sformułowanie mniejszej liczby pytań, lecz Autor nie zdecydował się na

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych

Instytut Studiów
Europejskich

ul. Władysława Reymonta 4
30-059 Kraków
tel. 12 663 29 88
12 663 29 80
12 663 29 70
www.europeistyka.uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

takie rozwiązanie. Miałoby ono większy sens i bardziej odnosiłoby się do treści samej monografii. Nie rozumiem także dlaczego aż 4 z tych pytań dotyczą ogólnie pojętych kwestii kulturowych, tym bardziej, że w monografii zagadnienie to potraktowano wręcz po macoszemu.

W tej części monografii Habilitant odniósł się również do zagadnień metodologicznych swojego osiągnięcia przedstawionego do oceny. Deklaruje wykorzystanie metody monograficznej zwracając jedynie uwagę, że analizowane zagadnienie przedstawia w aspektach cywilizacyjnym, historycznym i socjologicznym a także z perspektywy stosunków międzynarodowych, politologii i ekonomii. Nie opisano, niestety, na czym polega owa metoda (znana zresztą z socjologii) – choć powinno to mieć miejsce. Taka deklaracja (co do „metody monograficznej”) stanowi dla mnie nierozwiązaną zagadkę. Nieco więcej na temat stosowanej metodologii można dowiedzieć się z autoreferatu, w którym dr Żejmo stwierdził, że „*w rozpoznaniu relacji między Polską a Szwajcarią posłużono się analizą systemową, ujęciem ilościowym i jakościowym, metoda porównawczą, analizą instytucjonalno-prawną, a także metodą historyczno-chronologiczną*”. (str. 3). Wskazać muszę na błędy rzeczowe (literówki?) występujące w tym skąpym opisie. Nie istnieje „analiza systemowa” lecz metoda analizy systemowej. Nie jest mi znana „metoda historyczno-chronologiczna” lecz raczej metoda historyczna. Dodam więcej, w mojej opinii w pracy dominuje właśnie metoda historyczna, czego dowodzą liczne odniesienia o charakterze historycznym stosowane przez Autora w wielu miejscach, szczególnie w przypisach. W zasadzie cały rozdział I pracy i znacząca część rozdziału II to rozdziały o takim właśnie charakterze. Nie rozumiem także stwierdzenia, że „*podstawową drogą poznania metodologicznego jest podejście cywilizacyjne*” (str. 3-4). Co to oznacza w praktyce? Tego Autor również nie wyjaśnił.

Odniesienia Autora do warstwy metodologicznej oceniam jako bardzo ogólne i niewystarczające. Jeśli już wspomniał o jakiejś metodzie badawczej, to jej opis jest niezwykle skąpy. We wstępie monografii informacje na ten temat są wyjątkowo ograniczone, nieco więcej informacji znajduje się dopiero w autoreferacie, ale i tak opis ten

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych

Instytut Studiów
Europejskich

ul. Władysława Reymonta 4
30-059 Kraków
tel. 12 663 29 88
12 663 29 80
12 663 29 70
www.europeistyka.uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

pozostawia wiele do życzenia. Ten aspekt pracy, niezwykle ważny, ponieważ dobór odpowiednich badawczych jest istotny dla właściwego przebiegu procesu badawczego, oceniam negatywnie.

W rozdziale 1 Autor dokonał historycznego przedstawienia tego, jak kształtowały się kontakty między Polską i Szwajcarią w minionych okresach, poczynając od najdawniejszych czasów. Rozdział ma charakter wprowadzający do dalszych rozważań i jest bezsprzecznie trafiony, zarówno pod względem formy jak i treści, dobrze że znalazł się w pracy. W treści przeważa głównie opis, wielość odniesień i rozbudowane odwołania do literatury przedmiotu, czym Autor dowiódł znajomości literatury poświęconej temu państwu. Z drugiej strony odnoszę wrażenie, że podjęte tu rozważania są nazbyt szczegółowe i skupione w dużej mierze na obecności polskiej emigracji/emigrantów w Szwajcarii. Habilitant doprowadził swą analizę do zakończenia II wojny światowej dzieląc całość na podrozdziały o stosunkowo wyważonej długości. Rozdział jest skonstruowany w sposób chronologiczny, zgodnie z zasadami tworzenia tego rodzaju wstępnych rozważań. Stosunkowo rzadko pozwolono sobie na dokonywanie oceny czy pogłębione analizy. Można było się oto pokusić. Nieco zaskakuje sformułowanie znajdujące się na s. 25 gdzie dr Żejmo pisze o tym, że „*nawiązanie pierwszych kontaktów polsko-szwajcarskich badacze datują na okres panowania Cesarstwa Rzymskiego*”. Jest to rzecz jasna pewnego rodzaju nadużycie, swego rodzaju *licentia poetica*, na którą zasadniczo nie ma miejsca w pracach naukowych. Nie do końca celowe wydaje mi się opisywanie (w przypisach) osób przywołanych w tekście gdyż Autor nie określił jakimi kryteriami kierował się dokonując przybliżenia tychże osób. Przykładowo, na s. 106 znajdujemy krótki biogram Ignacego Paderewskiego, mimo że wydaje się on postacią powszechnie znaną, a na s. 105 brak biogramu gen. Lucjana Żeligowskiego, choć ten aż tak powszechnie znany nie jest. Z kolei na s. 113 znalazło się co najmniej niefortunne sformułowanie, że Vorarlberg to „*dzielnica Austrii*”, w rzeczywistości jest to austriacki kraj związkowy. Jest to istotny błąd rzeczowy. Natomiast wspominając o przyjmowaniu

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych

Instytut Studiów
Europejskich

ul. Władysława Reymonta 4
30-059 Kraków
tel. 12 663 29 88
12 663 29 80
12 663 29 70
www.europeistyka.uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych

Instytut Studiów
Europejskich

ul. Władysława Reymonta 4
30-059 Kraków

tel. 12 663 29 88

12 663 29 80

12 663 29 70

www.europeistyka.uj.edu.pl

przez Helwecję azylantów w czasie II wojny światowej Autor podaje, że przyjęcie 55 tys. cywili oznaczało aż około 8% populacji tego kraju (s. 128). Nie jest to prawda, ponieważ populacja Konfederacji oscylowała wówczas wokół 4,5 mln ludzi.

Rozdział 2 wypełnia przedstawienie relacji między Polską a Szwajcarią w okresie po II wojnie światowej. Zwrócono m.in. uwagę na czynniki współpracy między oboma państwami podkreślając szczególnie dziedzictwo wcześniejszych dobrych relacji jak i tradycje kooperacji ekonomicznej. Autor dokonał prawidłowej periodyzacji tychże kontaktów a szczególną uwagę zwrócił na swego rodzaju momenty przełomowe, tak w dziejach wewnętrznych analizowanych krajów, jak i generalnie w stosunkach międzynarodowych. W tym rozdziale widoczne jest zwracanie uwagi na zobowiązania Polski wynikające z przynależności do bloku wschodniego w okresie zimnej wojny oraz podkreślanie szwajcarskiej neutralności. Swoją analizę Habilitant doprowadza mniej więcej do połowy drugiego dziesięciolecia XXI stulecia, choć nie wynika to ani z Jego deklaracji, ani z tytułu rozdziału bądź podrozdziałów. Jednak czyni wyjątek jeśli chodzi o rolę Polonii szwajcarskiej gdyż jej aktywność i znaczenie przedstawiono jedynie do końca lat 80. XX w. Ten aspekt stosunków polsko-helweckich powraca po raz kolejny w pracy. Elementem w ogóle nie pasującym – w mojej ocenie - do rozdziału 2 są rozważania dotyczące neutralności Szwajcarii jako istotnej wartości i idei w szwajcarskiej polityce zagranicznej. Jeżeli w ogóle Autor chciał te treści zawrzeć to powinien to zrobić albo w rozbudowanym wstępie, albo w dodatkowym rozdziale poprzedzającym problematykę książki. Tymczasem mamy do czynienia najpierw z opisem kontraktów Polska-Szwajcaria w okresie PRL-u, następnie po 1989 r. a dopiero w dalszej kolejności z przypomnieniem, że Konfederacja jest państwem neutralnym. Jest to kolejność zastanawiająca, nieprzemyślana i niestety niepoprawna. Czy Konfederacja przed kontynuowaniem swoich relacji z Polska po II wojnie światowej nie była neutralna?

W rozdziale 3 Habilitant skupił się na zagadnieniach gospodarczych, odnosząc się głównie do polsko-szwajcarskich relacji pod tym względem

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

w ciągu ostatnich 2-3 dziesięcioleci. Bez wątplenia istotną cezurą w tych rozważaniach było podkreślenie wejścia Polski do Unii Europejskiej. Nieco miejsca poświęcono także analizie miejsca Polaków na szwajcarskim rynku pracy. Ogólnie rozdział ten przynosi istotne z punktu widzenia tytułu monografii konstatacje. Okazuje się, że szwajcarskie firmy obecne w Polsce generują około 50 tys. miejsc pracy, choć zapewne opinii publicznej trudno byłoby wskazać jakie to formy i jakie jest znaczenie ekonomiczne kooperacji obu krajów. Trzeba także zaznaczyć, że Szwajcaria uznaje Polskę za kraj o dużych możliwościach wymiany gospodarczej. Nie bez znaczenia jest również fakt uruchomienia tzw. funduszu szwajcarskiego dla Polski (od 2007 r.), wynoszącego prawie 1 mld franków szwajcarskich. Rozdział ten powinien być istotny w całej monografii, nie do końca tak jest. Prawie 50 stron tekstu Autor poświęca bowiem historycznym podstawom rozwoju szwajcarskiej gospodarki, rynkom zagranicznym i umowom wiążącym to państwo, systemowi podatkowemu, polityce monetarnej i wielu innym tematom. Nie przeczę, wiele z nich to interesujące zagadnienia, ale czy niezbędne w tej publikacji? Według Autora zapewne tak, o czym świadczą rozbudowane przypisy. Problem w tym, że niekoniecznie ma to cokolwiek wspólnego z tematem monografii.

W rozdziale III, pisząc o współpracy gospodarczej, Autor w wielu miejscach operuje danymi co najwyżej z 2013 roku, ma to zresztą miejsce także w wielu innych miejscach monografii. Jest to moim zdaniem jeden z najpoważniejszych zarzutów dotyczących całej recenzowanej pozycji – momentami jest ona po prostu zdezaktualizowana. Przypominam, że praca została opublikowana w 2021 r. zatem korzystanie z danych sprzed 8 lat (sic!) wystawia Autorowi nie najlepsze świadectwo. Powinien On albo te dane uaktualnić, albo we wstępie wyraźnie stwierdzić, do którego momentu została doprowadzona analiza problematyki. Nie uczyniono tego, co pozostawia pole do dalszych pytań.

Ostatni rozdział monografii zawiera przemyślenia na temat – jak to nazwał Autor w tytule tej części pracy – relacji polsko-szwajcarskich, W jakim okresie? Tego nie wiadomo. Jakich relacji? Tegoż także się nie

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych
Instytut Studiów
Europejskich

ul. Władysława Reymonta 4
30-059 Kraków

tel. 12 663 29 88

12 663 29 80

12 663 29 70

www.europeistyka.uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

dowiemy. Nie dowiemy się tym bardziej, że treść rozdziału wypełniają rozważania dotyczące normatywnych i prawnych odrębności szwajcarskiego federalizmu, zainteresowaniem tymże systemem w Polsce, specyfiką funkcjonowania rządów obu państwa, polskim unitaryzmem w kontekście szwajcarskim czy też specyfiką „wymiany kulturowej”. Chodzić powinno raczej o wymianę kulturalną. W mojej opinii jedynie ostatnie zagadnienie mogłoby być „na temat” gdyby faktycznie dotyczyły tego, co sugeruje tytuł podrozdziału. Problem polega na tym, że Autor dokonuje w tym miejscu analizy ... szwajcarskich referendów. Pozostałe fragmenty rozdziału w ogóle nie pasują do tematu pracy sformułowanego w tytule. Więcej, te fragmenty w ogóle nie powinny się znaleźć w pracy gdyż nie wnoszą do niej żadnych nowych treści i jej nie wzbogacają. Są to luźne wnioski wypływające z wybiórczej analizy porównawczej systemów politycznych obu państw. Według mnie w żaden sposób nie wpływają ona na kontakty Polski i Szwajcarii. Fakt, że systemy te są różne jest oczywisty, podkreślanie tego na poziomie osiągnięcia naukowego mającego być podstawą przyznania stopnia doktora habilitowanego nie powinno mieć miejsca. I bez tego praca jest wystarczająco rozległa. Nie wiem czemu miało służyć takie skomponowanie ostatniego rozdziału pracy, jest ono nieprawidłowe i pozbawione sensu poznawczego.

W zakończeniu Autor przywołuje dane statystyczne aby porównać rozwój polskiej i szwajcarskiej gospodarki a także PKB obu państw. Dochodzi do wniosków, które nie są ani nowe, ani nie obalają informacji, którymi dysponujemy. Dane dotyczące hipotetycznego PKB, sporządzone w oparciu o hipotetyczne rozważania Angus Maddisona należy przy tym traktować raczej jako ciekawostkę. Oceniam, że całe zakończenie pracy jest czymś na kształt zbioru ogólnych przemyśleń, które nie mają wiele wspólnego z tytułem monografii. Skoro we wstępie zostały postawione pytania badawcze oraz została postawiona hipoteza to należy sformułować pytanie gdzie znajdują się na nie odpowiedzi? Nie znajduję ich, niestety, w podsumowaniu rozważań. Tą część pracy określam jako rozczarowującą.

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych

Instytut Studiów
Europejskich

ul. Władysława Reymonta 4
30-059 Kraków

tel. 12 663 29 88

12 663 29 80

12 663 29 70

www.europeistyka.uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Monografia została oparta na solidnej bazie bibliograficznej. Składają się na nią liczne źródła zgromadzone w archiwach w Konfederacji Szwajcarskiej, źródła drukowane, ustawy i akty prawne, liczne opracowania książkowe (w językach polskim, niemieckim, angielskim i francuskim), pamiętnik, wspomnienia, artykuły naukowe oraz opracowania dostępne w internecie (netografia). Dobór bibliografii jest bez wątpienia prawidłowy a liczba wykorzystanych publikacji imponująca. Do pewnych publikacji Autor jednak nie sięgnął. Przede wszystkim mam tu na myśli prace S. Kozłowskiego (*Szwajcaria – Unia Europejska. Polityka integracyjna Konfederacji Szwajcarskiej*, Toruń 2015), Ł. Tomczyka (*Polityka Szwajcarii wobec Unii Europejskiej*, Łódź 2013) i opracowanie pod redakcją A. Nitszke (*Naturalnie neutralna. Polityka zagraniczna Konfederacji szwajcarskiej*, Kraków 2014). Są to istotne pozycje wśród literatury helwetologicznej w Polsce ostatnich dziesięciu lat. Nie skorzystano także z publikacji R. Breiding, *Swiss made. Nieznana historia szwajcarskiego sukcesu* (Warszawa 2016). Niewykorzystanie tych publikacji jest zapewne kolejną konsekwencją braku określenia cezury końcowej rozważań. Nie wiem kiedy Autor zakończył nad nią pracę, niemniej decydujący dla mojej oceny jest moment wydania publikacji, potwierdzony przecież przez wydawcę.

Podsumowując, przedstawione do oceny osiągnięcie naukowe dr Marka Żejmy jest ważne z punktu widzenia poznawczego. Zawiera elementy nowatorskie jeśli chodzi o treść. Badania polskich politologów nad Szwajcarią są ciągle rozwojowe i należy je wspierać. Ważny jest fakt, że praca stanowi w pewnym sensie ukoronowanie zainteresowań Autora, nie jest to bowiem pierwsza praca w Jego dorobku dotyczącym badań nad Szwajcarią.

Dzieło to nie jest jednak pozbawione błędów. Monografia jest źle skomponowana jeśli chodzi o treść poszczególnych rozdziałów. Wiele treści jest zbędnych, ponieważ są one po prostu nie na temat. Względnie znajdują się one w złych miejscach pracy. Całość sprawia wrażenie nie do końca przemyślanego zamierzenia. Autor miejscami nie panuje nad rozległym materiałem. Z tego biorą się wątki poboczne, zupełnie

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych
Instytut Studiów
Europejskich

ul. Władysława Reymonta 4
30-059 Kraków
tel. 12 663 29 88
12 663 29 80
12 663 29 70
www.europeistyka.uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

niepotrzebne, rozpraszające wręcz Czytelnika. W pracy dominuje przede wszystkim opis, brak jest pogłębionej refleksji naukowej, podejścia krytycznego i oceny poszczególnych działań w relacjach polsko-szwajcarskich. Opisując stosunki między oboma państwami Autor powinien poddać analizie nie tylko kontakty polityczne i gospodarcze ale i w większej mierze niż ma to miejsce kontakty kulturalne (wyodrębniając je np. w formie osobnego rozdziału), naukowe czy inne. Tego niestety nie zrobiono.

Monografia powinna być dziełem najbardziej dojrzałym w dorobku, wskazującym jednocześnie na doświadczenie metodologiczne Autora. Pod względem merytorycznym i rzeczowym potknięcia są zasadniczo niewielkie, nie mają wpływu na końcową ocenę.

Zarzuty sformułowałem również pod względem metodologicznym, gdyż dobór metod badawczych oceniam jako dość przypadkowy, tym bardziej, że Autor nie przekonuje także pod względem ich opisu, który jest niezwykle skromny i niewystarczający.

Przedstawione osiągnięcie nie jest w mojej opinii wystarczające, aby móc mówić o znaczącym wkładzie w rozwój dyscypliny nauki o polityce i administracji.

3. Aktywność naukowa, w także za granicą

Według obowiązujących przepisów Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce ocenie podlega także, czy Habilitant wykazuje się aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej. Tak sformułowane warunki zostały przez dr Żejmę spełnione.

Posiada on pewne, choć niezbyt rozległe, doświadczenie dydaktyczne i naukowe nabyte w Polsce (Gdańska Wyższa Szkoła Humanistyczna) i w Rosji (jako wykładowca w Kaliningradzkim Instytucie Zarządzania, w Petersburskim Państwowym Uniwersytecie Rolniczym – filia w Kaliningradzie – z siedzibą w Polessku oraz w Państwowym Uniwersytecie Technicznym w Kaliningradzie). We wszystkich tych jednostkach rosyjskich Habilitant prowadził zajęcia w języku rosyjskim,

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych

Instytut Studiów
Europejskich

ul. Władysława Reymonta 4
30-059 Kraków
tel. 12 663 29 88
12 663 29 80
12 663 29 70
www.europeistyka.uj.edu.pl

UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

co jest dowodem na Jego wysokie kwalifikacje zawodowe. Od 2011 r. Habilitant nie wykazuje jednak aktywności dydaktycznej na polskich uczelniach.

Godna uwagi jest także aktywność dr Żejmy w Nordost Institut przy uniwersytecie w Hamburgu. Owocowała ona koordynacją projektów dotyczących polityki historycznej i regionalnej związanej z dawnym Królewcem. Habilitant deklaruje także w autoreferacie daleko posunięte rozmowy będące w związku z planowanymi, szeroko zakrojonymi badaniami na temat dawnych tzw. Prus Wschodnich. Z pewnością przyczyniłoby się to do dalszego rozwoju naukowego dr Żejmy.

Habilitant wykazuje także aktywność konferencyjną, choć muszę przyznać, że jest ona jednak mocno ograniczona. Brał udział w jednej konferencji naukowej za granicą (Innsbruck) wygłaszając referat dotyczący badań nad Szwajcarią. Z przedstawionej przez dr Żejmę dokumentacji wnoszę, iż wygłosił również referaty w Kilonii oraz podczas konferencji w Polessku i w Stepanakercie. Był także członkiem komitetów organizacyjnych konferencji za granicą. Tematy związane ze Szwajcarią poruszał także na konferencjach w Stargardzie Gdańskim i w Gdańsku.

Ze zdziwieniem muszę natomiast skonstatować fakt, że Habilitant nie włącza się we współpracę z gronem pozostałych polskich naukowców zajmujących się Konfederacją Szwajcarską. Mam na myśli przede wszystkim brak uczestnictwa w Grupie Badawczej „Inicjatywa Helwecka” afiliowanej przy Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu oraz brak udziału (nie znajduję takich deklaracji w autoreferacie Autora) w konferencjach, które grupa ta organizowała przy współpracy z Ambasadą Szwajcarii w Polsce. Z punktu widzenia zainteresowań absencja ta wydaje się zastanawiająca.

Dr Żejmo wskazuje także na swe działania na rzecz popularyzacji nauki poprzez współorganizację aktywności Stowarzyszenia Kaliningrad-Olsztyn-Świnoujście. Prowadził także wykłady w ramach olsztyńskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Szerzył także wiedzę na temat problemów politycznych Armenii, w tym w szczególności o Arcachu.

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych

Instytut Studiów
Europejskich

ul. Władysława Reymonta 4
30-059 Kraków
tel. 12 663 29 88
12 663 29 80
12 663 29 70

www.europeistyka.uj.edu.pl

Znalazło to wyraz we włączeniu Go do redakcji naukowej rocznika wydawanego przez uczelnię w Stepanakercie.

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

4. Ocena końcowa

Biorąc pod uwagę wymienione powyżej spostrzeżenia, uwagi i oceny dotyczące przedstawionego osiągnięcia naukowego stwierdzam, że pan dr Marek Żejmo nie spełnia całościowo wymogów sformułowanych przez *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* wg ostatniej aktualizacji w dniu 3 marca 2022 r. Wprawdzie dr Żejmo wykazuje się aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, w szczególności zagranicznej, lecz przedstawione przez Habilitanta osiągnięcie naukowe nie stanowi – w mojej ocenie – znaczącego wkładu w rozwój dyscypliny nauki o polityce i administracji.

Nie popieram zatem wniosku dr Żejmo o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki o polityce i administracji.

Dr hab. Krzysztof KOŹBIAŁ, prof. UJ

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych

Instytut Studiów
Europejskich

ul. Władysława Reymonta 4
30-059 Kraków
tel. 12 663 29 88
12 663 29 80
12 663 29 70
www.europeistyka.uj.edu.pl